

Osaleja nimi: _____

Laste õigusi avades

Euroopa spetsialistide võimekuse suurendamine haavatavate laste õiguste kaitsmisel

Osalejate töövihik

Sissejuhatav moodul

Projekti kaasrahastab Euroopa Liidu põhiõiguste ja
kodakondsuse programm

Lisarahastust pakub Allan and Nesta Ferguson Charitable Trust

coram **clc**
Children's Legal Centre

CSALÁD, GYERMEK, IFJÚSÁG
KIEMELKEDŐEN KÖZHASZNÓ EGYESÜLET
FAMILY CHILD YOUTH ASSOCIATION

coram
Voice
getting young voices heard

 errc
european roma rights centre

 UCC
University College Cork, Ireland
Coláiste na hOllscoile Corcaigh

NEID MATERJALE ON ARENDANUD:

*Coram Children's Legal Centre,
Ühendkuningriik*

Coram Voice, Ühendkuningriik

*European Roma Rights Centre,
Ungari*

Toetanud on:

*The Child Law Clinic, University
College Cork, Iirimaa*

*Family Child Youth Association,
Ungari*

*Család, GYERMEK, IFJÚSÁG
KIEMELKEDŐEN KÖZHASZNÚ EGYESÜLET
FAMILY CHILD YOUTH ASSOCIATION*

PROJEKTIPARTNERID ON:

FICE Bulgaria, Bulgaaria

*Czech Helsinki Committee,
Tšehhi Vabariik*

*Eesti Inimõiguste Keskus, Eesti
Social Education Action, Kreeka*

*L'Albero della Vita Cooperative
Sociale, Itaalia*

*Empowering Children
Foundation, Poola*

Children of Slovakia Foundation

*NADÁCIA PRE DETI SLOVENSKA
CHILDREN OF SLOVAKIA FOUNDATION*

TÄNUSÕNAD

Koolituse autorid on *Coram Children's Legal Centre* juures toimivas *Coram Internationalis* töötav professor Carolyn Hamilton, *Coram Voice*'is töötavad Dr Lynn Brady ja Jo Woolf, ja *European Roma Rights Centres* töötavad Judit Geller ja Adam Weiss, neid toetasid *University College Corki* juures toimivas *Child Law Clinicus* töötav Dr Ursula Kilkelly ning Dr Maria Herczog *Family Child Youth Associationist* Ungarist. Eraldi mainimist vääriwad Ruth Barnes, Awaz Raof ja Jen Roest *Coram Children's Legal Centre*'st ja Ido Weijers *Universiteit Utrechtist* nende väärtuslike panuste eest.

Tänu ka kõigile, kes aitasid kaasa koolitamisel, kaasa arvatud projekti partneritele: *Children of Slovakia Foundationile*, Eesti Inimõiguste Keskusele, *FICE Bulgariale*, *L' Albero della Vita Cooperativa Socialele*, *Empowering Children Foundationile*, *Social Educational Actionile* ja *Czech Helsinki Committeele*, ning katsekoolitsusessioonide abistajatele ja neis osalejatele, kelle väärtuslik tagasiside on mõjutanud käesoleva koolitusmaterjali arengut.

Lisaks soovivad koostajad tänu avaldada *Coram Voice's Care Experienced Championsitele*, ning kõigile lastele ja noortele, kes osalesid fookusgrupi aruteludel koolituses osalenud riikides, kelle hääl ja panus on materjalide koostamise jooksul olnud hindamatu.

Lõpuks ka tänu Euroopa Liidu põhiõiguste ja kodakondsuse programmile. Käesolev väljaanne on antud välja nende rahalise toetusega osana projektist „Laste õigusi avades: Tugevdades EL-is töötavate spetsialistide kompetentsi haavatavate laste õiguste kaitsmisel“. Autorid on ka tänulikud *Allan and Nesta Ferguson Charitable Trustile* nende lahke annetuse eest projektile.

Käesoleva väljaande sisu eest vastutavad üksikisikuliselt *Coram Children's Legal Centre* ja projekti partnerid ning ei peegelda mingil moel Euroopa Komisjoni vaateid.

„Spetsialistid peaksid ennekõike iseendas rahu leidma.

Kui sa iseendas rahu ei ole leidnud, siis ei saa sa ka lapsi aidata.“

Fookusgrupis osalenud noor, Kreeka

KASUTAMISTINGIMUSED

Käesolevaid materjale tuleb kasutada selgelt näha oleva märkega omandi- ja autoriõiguse kohta ning tunnustades kõigi partnerite ja *Coram Children's Centre* kombineeritud tegevusi järgnevalt:

„© *Coram Children's Legal Centre*. Arendanud *Coram Children's Legal Centre* ja *Coram Voice*, Ühendkuningriik, *European Roma Rights Centre*, Ungari, *the Child Law Clinic at University College Cork*, Iirimaa, *FCYA Hungary*, *FICE Bulgaria*, *Czech Helsinki Committee*, *Children of Slovakia Foundation*, Eesti Inimõiguste Keskus, *Fondazione L'Albero della Vita*, Itaalia, *Empowering Children Foundation*, Poola, ja *Social Educational Action*, Kreeka osana projektist „Laste õigusi avades: Tugevdades EL-is töötavate spetsialistide kompetentsi haavatavate laste õiguste kaitsmisel“.

Projekti kaasrahastab Euroopa Liidu põhiõiguste ja kodakondsuse programm. Lisarahastust pakub Allan and Nesta Ferguson Charitable Trust.“

KURSUSEST

„Mida kursus endast kujutab ja kellele on see mõeldud?“

Tegemist on multidistsiplinaarse kursusega, mille teemadeks on laste õigused (sissejuhataval tasemel), laste areng seoses suhtlusega lastega (sissejuhataval tasemel), lastega suhtlemine ja Euroopa Nõukogu lapsesõbraliku õigusemõistmise suunised.

Algses formaadis olid õppematerjalid kavandatud esitamiseks kolme päeva jooksul. Kuid kursus on kokku pandud nii, et igat moodulit võib esitada omaette või osana laiemast koolitusest. Sel põhjusel on igal moodulil oma materjalid ja osaleja tööviik. Need neli moodulit on:

- Moodul 1: sissejuhatus lapse õiguse teemasse
- Moodul 2: sissejuhatus lapse arengusse ja suhtlusesse
- Moodul 3: suhtlusoskus
- Moodul 4: lapsesõbraliku õigusemõistmise suunised

Kursus on kasulik kõigile, kes töötavad lastega, kaasa arvatud **kõigile spetsialistidele/praktikutele, kes toetavad lapsi ja noori** residentsides ja kinnipidamisasutustes, aga ka õigusvaldkonna ja muude valdkondade spetsialistidele ja praktikutele, kes suhtlevad lastega kohtumenetluse kontekstis (tsiviil-, kriminaal- või haldusõiguses). Nende hulka kuuluvad:

Sotsiaaltöötajad; tervishoiutöötajad (õed, tervishoiu assistendid, arstid); politseiametnikud; kriminaalhooldusametnikud; asenduskodude töötajad; vanglaametnikud; kinnipidamisasutuse ametnikud; kohtunikud; prokurörid; juristid / juristi abid; perekonna- ja tsiviilõigusega tegelevad juristid; vahendajad/advokaadid/eestkostjad; psühholoogid ja terapeudid; õpetajad; noorsootöötajad.

„Mis laadi kursusega tegu on?“

Selleks, et mõjutada võimalikult paljusid spetsialiste nii palju kui võimalik, on loodud **oskustel põhinev kursus**. See tähendab, et kursuse keskne idee on varustada osalejaid vahendite ja oskustega, mis **praktikas** aitavad neil kaitsta ja edendada laste õigusi, ning edukalt lastega suhelda. Samuti tähendab see, et kursuse käigus ei laskuta põhjalikesse teoreetilistesse ja tehnilistesse üksikasjadesse. Materjalid sisaldavad soovitusi edasist õpet toetava lektüüri ja lisaressursside kohta.

„MILLISEID OSKUSEID KURSUSEL KÄSITLETAKSE?“

Kursusel käsitletakse järgmisi oskusi:

- Miks, millal, kus ja kuidas **kuulata** lapsi lapsesõbralikul moel ja mis selle informatsiooniga peale hakata.
- Miks, millal, kus ja kuidas **suhelda** lastega lapsesõbralikul moel ja mis selle informatsiooniga peale hakata.
- Kuidas võimaldada lapsesõbralikke õigusemõistmise protsesse

„Millist muud informatsiooni kursusel käsitletakse?“

Lisaks eelpoolmainitud oskustele katavad kursuse materjalid ka teadmistepõhist õpet järgmistel teemadel:

- Mis on rahvusvahelise lapse õiguse aluspõhimõtted?
- Millised on peamised sõnumid lapse õiguste propageerimisel nii spetsialistide kui laste poolt?
- Kuidas võib lapse areng ja käitumine mõjutada suhtlust ja kuidas saaksid spetsialistid kõige efektiivsemalt reageerida indiviidi vajadustele?

„Kuidas on kursuse materjalid minu rollis minule kasulikud?“

Kursuse oskustepõhise fookuse põhjuseks on see, et käesolevad materjalid oleksid rakendatavad ja kasulikud nii paljudes olukordades kui võimalik. Kuid kursuse materjalid on arvesse võtnud ka seda, et kui osalejad näevad, kuidas rakendada neid oskusi oma rollides ja oludes, on õpe efektiivsem.

KUIDAS TÖÖVIHIKUT KASUTADA

See töövihik sisaldab kogu informatsiooni, mida osaleja vajab selle koolituskursuse sissejuhatavas osas. Igal moodulil on osalejatele oma töövihik. Töövihikud sisaldavad informatsiooni ressursside kohta ja faktilehti ning märkmete tegemiseks vajaminevat ruumi.

Igas moodulis kasutatakse ka PowerPoint presentatsioone, mida võib näidata projektoriga ja/või kätte jaotada trükistena, vastavalt olemasolevatele ressurssidele.

Korraldajad jagavad presentatsioonide materjale osalejatega.

Tekstis on tsitaadid lastelt ja noortelt *Coram Voice UK Care Experienced Champions Group*ist, kes aitasid arendada käesolevat materjali ja teisi materjale fookusgrupi arutlustest, mida peeti partnerriikides.

Kuid ennekõike kuulub see töövihik Sulle, osaleja! Palun tee siia endale vajalikke märkmeid!

LASTE JA NOORTE HÄÄLED

Laste ja noorte häälid olid käesoleva materjali väljatöötamisel olulise tähtsusega. Laste ja noortega konsulteeriti materjalide koostamise igal sammul, koolituspaketi eelkatsete jooksul, ja selle viimistlemisel. On oluline, et nende häält kuulevad nii koolitajad kui koolitatavad, kuna nende sõnad annavad edasi põhjuse, miks kursus koostati, miks abistajad seda edastavad, ja miks on niivõrd oluline, et osalejad neid oskusi ja teadmisi arendavad.

„Nad lihtsalt ei tea, kuidas meiega suhelda. Võib-olla on nad unustanud, kuidas oli noor olla, seega tulevad igasugused vihjed neile kasuks.“

„Ma võin küll noor olla, kuid see ei tähenda, et mul ei ole mõnes asjas õigus, ja nad peavad mind vahel kuulda võtma.“

Fookusgrupis osalejad, Bulgaaria

„Spetsialistid peaksid ennekõike iseendas rahu leidma. Kui sa iseendas rahu ei ole leidnud, siis ei saa sa ka lapsi aidata.“

„Lapsed, kes käituvad halvasti, on lapsed, keda ei ole keegi kuulda võtnud ja aidanud.“

„Laps ei tea alati, mida ta asjast arvab. Täiskasvanud peaksid seda teadma ja mõistma.“

Fookusgrupis osalejad, Kreeka

„Rääkige oma kolleegidega, jagage kogemusi; kasutage nende teadmisi.“

Fookusgrupis osaleja, Ühendkuningriik

SISSEJUHATAV MOODUL

KAVANDATAV KESTUS: 1 tund ja 15 minutit

PÄEVAKORD

❖ **TUTVUMINE**

- üksteisega
- kursuse materjalidega

❖ **PÕHIREEGLID**

❖ **MÕJUSFÄÄRID**

❖ **EELHINNANGU BLANKETT**

❖ **ENESE HINDAMINE**

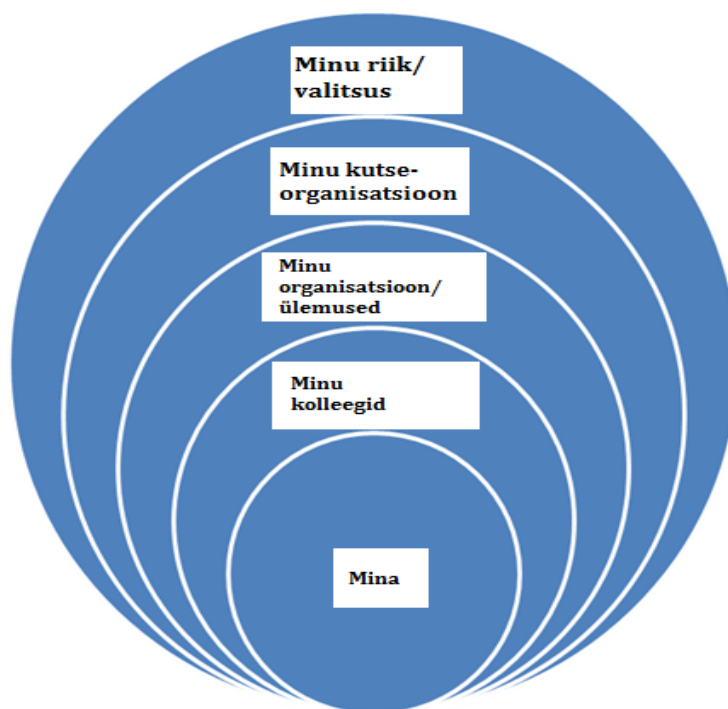
❖ **ÕPPE-EESMÄRGID**

[See leht on osalejate märkmete jaoks]

Märkmed põhireeglite harjutusest:

Mõjusfääride diagramm:

Seletav näide: kujuta ette, et tahad rakendada üht koolitusel jagatud praktikameetodit, kuid tunned muret selle üle, et seda praktikameetodit ei kasutata Sinu organisatsioonis.

Kasuks võib tulla, kui mõelda, millisesse sfääri muudatus kuulub:

- ✓ „MINU“ sfäär (kas saad seda muudatust teha ilma kellegagi konsulteerimata?)
- ✓ „Kolleegid“ (kas vajad selleks kolleegide nõusolekut?)
- ✓ „Organisatsioon/ülemused“ (kas tegemist on millegagi, mis on seotud organisatsiooni kultuuriga või mis vajab ülemuse heakskiitu?)
- ✓ „Kutseorganisatsioon“ (kas kehtiv praktika sõltub professionaalsetest juhenditest ja määrustest, ja kuidas neid muuta?)
- ✓ „Riik/valitsus“ (kas kehtiva praktika määrab valitsus, seadusandlik või mõni muu riiklikul tasemel institutsioon?)

ENESE HINDAMINE: MINU ÕPPEKOGEMUS

See blankett on mõeldud Sinu enda isikliku õppekogemuse tarbeks, ning ei ole mõeldud jagamiseks teiste osalejate ega korraldaja(te)ga.

1. Suhtlusoskus ja omadused

- a. Kui enesekindel oled järgmistel aladel? Palun tee märge kasti, mis vastab Sinu enesekindluse tasemele!

Väide	Ei ole enesekindel	Olen suhteliselt enesekindel	Olen enesekindel	Olen väga enesekindel	Ei kehti
Suhtluses väga väikeste lastega?					
Suhtluses teismeliste / noorte täiskasvanutega?					
Suhtluses suhtlemisraskustega laste/noortega?					
Suhtluses laste/noortega, kes räägivad riigikeelt vähesel määral?					
Pannes lapsi end hästi ja hinnatuna tundma?					
Lapsi otsuse tegemisse kaasamisel?					
Näidates lapsele, et kuulad teda?					
Toime tulles lapse verbaalselt väljakutsuva käitumisega?					
Lapsel suhtlusraskuste äratundmisel ja sobivate suhtlustehnikate kasutamisel?					
Suhtluses lastega vastavalt nende eale ja võimete tasemele?					
Aidates lastel mõista neid puudutavat tundlikku informatsiooni?					
Selgitamisel lapsele miks tehti otsus nende huvides ja mitte vastavalt nende vaadetele, soovidele ja tunnetele?					

b. Millised on Sinu parimad isiklikud omadused ja oskused?

All on ära toodud sõnad, mida mõned spetsialistid kasutavad enda kirjeldamisel. Tõmba ring ümber **viie sobivaima** sõna, mis käivad Sinu suhtluse kohta laste ja noortega!

Pane küsimärk omaduste kõrvale, mida sooviksid parandada!

Aktiivne kuulaja	End kehtestav	Vapper
Rahulik	Hooliv	Infot vahendav
Enesekindel	Hoolas	Taktitundeline
Loov	Usaldusväärne	Otsusekindel
Otsekohene	Kaastundlik	Innukas
Sõbralik	Lõbus	Hea lugeja
Hea suhtleja	Hea kirjutaja	Abistav
Aus	Lahke	Motiveeritud
Optimistlik	Organiseeritud	Visa
Viisakas	Kindel	Leidlik
Tõsine	Usaldust tekitav	Abivalmis

Need on kursuse eesmärgid:

- **Üldine eesmärk**
  - Suurendada spetsialistide teadmisi ja võimeid laste õiguste kaitsmisel hooldamisel, kinnipidamisel ja kohtusüsteemides.
- **Spetsiifilised eesmärgid**
  - Suurendada teadmisi ja võimeid selles, kuidas suhelda lastega vanusele ja kontekstile sobival viisil, ja lapsesõbralikul õigusemõistmisel
  - Koolitada spetsialiste selles, kuidas luua ja rakendada lapse poolt juhitud suhtlust
  - Anda praktilisi vahendeid, millega selgeks teha lapse vaated ja tunded, ja kuidas tagada, et nendega arvestatakse

Noori tuleb julgustada rääkima oma tunnetest ja sellest, mida nad tahavad.

Mis mõtet on rääkida, kui sa midagi ei saa?

Laste ja noorte hääl

Kõik inimesed on erinevad ja kõik suhtlevad erinevalt.

Me oleme kõik võrdsed, kuid me ei ole kõik ühesugused.

Laste ja noorte hääl

Laste õigusi avades

Tugevdades EL-is töötavate spetsialistide kompetentsi haavatavate laste õiguste kaitsmisel

EELHINNANGU BLANKETT

Nimi:

Roll:

Kuupäev:

1. Vajadused

a. Minu teadmised laste õigustest on

b. Minu teadmised laste arengust on

piiratud   keskmine   hea   suurepäraseks

c. Minu lastega suhtlemise oskus on

piiratud   keskmine   hea   suurepäraseks

d. Minu laste ärakuulamisoskus on

piiratud   keskmine   hea   suurepäraseks

e. Ma tean, kuidas teha menetlust lapsesõbralikuks

ei nõustu üldse   ei nõustu   neutraalne   nõustun   nõustun väga

f. Olen lastega suhtlemisel parim nendes kolmes asjas:

...

g. Lastega suhtlemisel on mul kõige rohkem vaja areneda nendes kolmes asjas:

...

Projekti kaasrahastab Euroopa Liidu põhiõiguste ja kodakondsuse programm

Lisarahastust pakub Allan and Nesta Ferguson Charitable Trust